

KS. JAROSŁAW PATER
Łódź

BISKUP ADAM LEPA – DUSZPASTERZ I NAUCZYCIEL

I. Biskup Adam Lepa urodził się 17 marca 1939 r. w Łodzi, w rodzinie robotniczej. Studia teologiczne ukończył w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi w 1961 r. Pracę dyplomową z teologii, zatytułowaną *Jan Chrzciciel a Qumran*, napisał pod kierunkiem ks. prof. dr hab. Lecha Stachowiaka. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1962 r. z rąk biskupa Jana Kulika.

W Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie ukończył studia z zakresu katechetyki (1965 r.). Pracę magisterską na temat *Wychowanie w rodzinie a przestępczość młodzieży* przygotował pod kierunkiem ks. doc. dr hab. Józefa Dajczaka, kierownika Katedry Katechetyki.

Studia doktoranckie z pedagogiki odbył na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, uzyskując tam w 1974 r. doktorat. Pracę doktorską zatytułowaną *Błędy wychowania w środowisku rodziny wielkomiejskiej w wypowiedziach młodzieży i rodziców* napisał pod kierunkiem prof. dr hab. Stefana Kunowskiego, kierownika Katedry Pedagogiki. Recenzentami byli: ks. prof. dr hab. Piotr Poręba, kierownik Katedry Pedagogiki Rodziny oraz prof. dr hab. Stanisław Siek, kierownik Katedry Psychologii Ogólnej i Metodologii Badań w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Praca miała charakter interdyscyplinarny (pedagogika-psychologia).

Po święceniach kapłańskich ks. Adam Lepa w latach 1962–1964 pełnił posługę wikariusza w parafii Dobroń. Następnie w latach 1964–1978 pracował jako wikariusz w parafii Przemienienia Pańskiego w Łodzi. W latach 1978–1981 był proboszczem parafii św. Urszuli w Łodzi, a w latach 1981–1988 – proboszczem najstarszej w mieście parafii Wniebowzięcia NMP w Łodzi.

Od 1965 r. pełnił funkcję przewodniczącego Archidiecezjalnej Komisji ds. Środków Społecznego Przekazu. W latach 1966–1981 był duszpasterzem akademickim, a w trzech ostatnich latach – duszpasterzem diecezjalnym. W latach 1978–1982 pełnił funkcję diecezjalnego duszpasterza nauczycieli. Jest członkiem Rady Kapłańskiej Archidiecezji Łódzkiej wszystkich kadencji (jej sekretarzem w dwóch kadencjach). W 1978 r. mianowany przewodniczącym Wydziału Duszpasterstwa Kurii Diecezjalnej w Łodzi. Funkcję tę z niedługą przerwą pełni do dziś.

Był przewodniczącym diecezjalnego komitetu organizującego pielgrzymkę Jana Pawła II w Łodzi (1987 r.).

Kapelanem Jego Świątobliwości został w 1986 r., nominację na kanonika gremialnego Kapituły Katedralnej Łódzkiej, obecnie Archikatedralnej Kapituły Łódzkiej, otrzymał w 1987 r., a na prałata archidiakona w 1995 r. Obecnie jest dziekanem Kapituły.

Od 1985 r. jest członkiem Kolegium Konsultorów.

W 1987 r. ks. prałat Adam Lepa, proboszcz parafii Wniebowzięcia NMP w Łodzi otrzymał nominację na biskupa pomocniczego diecezji łódzkiej (tytułarnego Regiany w Afryce). Sakrę biskupią przyjął 2 stycznia 1988 r. z rąk kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski. Od 1987 r. pełni funkcję wikariusza generalnego Biskupa Łódzkiego.

W latach 1989–1994 był przewodniczącym Komisji Episkopatu Polski ds. Środków Społecznego Przekazu i członkiem Europejskiego Komitetu Biskupów ds. Mediów (CEEM). Pełniąc te funkcje zorganizował w Warszawie trzy konferencje międzynarodowe z dziedziny duszpasterstwa mediów, z udziałem przedstawicieli krajów Europy Środkowej i Wschodniej (Polski, Czechosłowacji, Litwy, Łotwy, Białorusi, Ukrainy i Rosji). W tym czasie uczestniczył też w trzech sympozjach międzynarodowych na temat ewangelizacji przez media, zorganizowanych przez CEEM (Lugano, Praga, Fatima) na których wygłosił referaty. Obecnie jest członkiem Rady Episkopatu Polski ds. Środków Społecznego Przekazu i przewodniczącym Zespołu Programowego Episkopatu Polski ds. Telewizyjnych Transmisji Mszy Świętej.

W latach 1988–1989 kierował zespołem ekspertów Konferencji Episkopatu Polski prowadzącym negocjacje z Komitetem do Spraw Radia i Telewizji w sprawie programów katolickich w radio i telewizji. Prace zakończono *Porozumieniem* podpisanym 28 czerwca 1989 r.

W latach 1991–1999 był członkiem Komisji Głównej II Polskiego Synodu Plenarnego. W latach 1996–1998 wiceprzewodniczącym Komisji Głównej III Synodu Archidiecezji Łódzkiej. Jako delegat Konferencji Episkopatu Polski był uczestnikiem II Synodu Biskupów dla Europy (1999 r.). W swojej wypowiedzi wygłoszonej na sesji plenarnej Synodu mówił m.in. o czynnikach warunkujących skuteczną ewangelizację przez media, podkreślając, że mają one być przede wszystkim miejscem ewangelizacji, a nie tylko jej środkiem czy narzędziem¹.

W Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi od 1975 r. wykłada pedagogikę mediów, a od 1978 r. – psychologię. Przedmioty te wykłada również w łódzkiej Filii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego i w Instytucie Teologicznym w Łodzi. W latach 1988–1993 był rektorem Wyższego Seminarium Du-

¹ A. Lepa, *Evangelizing power of the media*, „L'Osservatore Romano”, 1999, nr 41, s. 20 (Weekly edition in english); por. tenże, *Ewangelizacja przez środki społecznego przekazu*, „L'Osservatore Romano”, 1999, nr 12, s. 60–61 (wyd. polskie).

chownego w Łodzi. Od 1994 r. wykłada pedagogikę mediów w Instytucie Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. W latach 1994–2003 w Podyplomowym Studium Komunikowania Społecznego i Dziennikarstwa KUL prowadził cykle wykładów *Kościół a media*².

Jest inicjatorem specjalizacji *pedagogika mediów* w ramach studiów uniwersyteckich i seminaryjnych. Autor pierwszego w Polsce podręcznika z tej dziedziny. Uczestnik i prelegent na licznych krajowych i międzynarodowych konferencjach i sympozjach poświęconych problematyce mediów i wychowania do ich odbioru.

Żołęźciel i w latach 1991–1993 redaktor naczelny rocznika „Łódzkie Studia Teologiczne”. Członek Rady Naukowej „Zeszytów Społecznych”. W 2000 r. organizator sympozjum i sesji panelowych, odbytych w Łodzi pod hasłem *Mass media i ewangelizacja* w ramach ogólnopolskich obchodów Wielkiego Jubileuszu Chrześcijaństwa. W spotkaniach uczestniczyli wybitni przedstawiciele mediów z kraju i zagranicy³.

Równolegle z pracą w Kurii Metropolitalnej i ze zwyczajnymi formami posługi biskupiej (wizytacje, bierzmowania, przewodniczenie uroczystościom religijnym itp.), Ksiądz Biskup podejmuje chętnie spotkania duszpasterskie z grupami wiernych, np. z katechetami, żołnierzami Armii Krajowej, z pensjonariuszami domów pomocy społecznej, z dziennikarzami, z osobami zaangażowanymi w służbie publicznej, jak również w małych nieformalnych grupach (np. regularne spotkania w domu niepełnosprawnej pani Małgosi z kręgiem przyjaciół). Znane są w Łodzi systematyczne spotkania Księdza Biskupa z dawnymi uczestnikami duszpasterstwa akademickiego (tzw. seniorami), które prowadził w parafii Przemienienia Pańskiego w Łodzi do listopada 1978 r. Wielu z nich przychodzi na spotkania ze swymi dorosłymi dziećmi, a niektórzy – z wnukami.

Z przyznanych Księdzu Biskupowi wyróżnień należy wymienić Honorowe Członkostwa Katolickiego Stowarzyszenia Filmowego oraz Katolickiego Stowarzyszenia Dziennikarzy, Nagrodę „Mater Verbi”, Nagrodę im. Jana Pawła II, Medal „O Niepodległość Polski i Prawa Człowieka”, Medal „Pro Memoria”, Nagrodę im. Juliana Kulentego, Honorowe Członkostwo Zakonu Bonifratrów. Przyczynkiem do przybliżenia sylwetki Księdza Biskupa niech będą niektóre opinie zawarte w uzasadnieniu trzech wyróżnień.

„...za stałą gotowość do bycia tam, gdzie jest niezbędny i oczekiwany, a także za bogaty dorobek naukowy i publicystyczny w dziedzinie środków społecznego przekazu” (Nagroda im. Jana Pawła II).

² Główne zręby tych wykładów znalazły się w publikacji: A. Lepa, *Kościół i media*, w: *Katolicka nauka społeczna*, red. S. Fel, J. Kupny, Katowice 2007, s. 241–258.

³ *Mass media i ewangelizacja*, red. J. Janiec, Łódź 2004.

„Za wybitne zasługi w utrwalaniu pamięci o ludziach i ich czynach w walce o niepodległość Polski podczas II wojny światowej i po jej zakończeniu” (Medal „Pro Memoria”).

„Za wieloletnią troskę o prawdę i uczciwość w prasie, radiu i telewizji poprzez liczne wystąpienia, wykłady i wydawnictwa książkowe; za dążenie do użytkowania przez media katolickie godnej i silnej pozycji wśród środków społecznego przekazu w Polsce i na świecie” (Nagroda im. Juliana Kulentego).

II. W drugiej części niniejszego szkicu ukazany zostanie dorobek naukowy biskupa Adama Lepy. W jego biografii można wyodrębnić dwa główne obszary działalności. Jeden, najważniejszy, to posługa pastoralna (wikariusza i katechety, proboszcza, duszpasterza akademickiego, biskupa), a drugi, w dużym stopniu komplementarny w stosunku do pierwszego, to praca naukowa (wykłady, konferencje, publikacje). Jak sam podkreśla, początek jego twórczości naukowej przypada na 1969 r. w trakcie studiów doktoranckich na KUL. Spod jego pióra wychodzą wtedy pierwsze teksty. Dwa z nich to artykuły wydane drukiem, trzeci zaś to „materiały pomocnicze” przygotowane z myślą o katechetach i duszpasterzach, złożone w Łódzkiej Kurii Diecezjalnej. Pierwszy z artykułów, poświęcony problematyce rodziny nosi tytuł *Wychowanie w rodzinie a przestępczość młodzieży*⁴. Drugi artykuł *Katecheta wobec audiowizji* jest pierwszą publikacją biskupa Adama Lepy podejmującą problematykę mediów⁵. Wspomniane „materiały pomocnicze” z kolei, otrzymały tytuł *Katecheta i film. Materiały pomocnicze*. Zostały przygotowane na użytek duszpasterzy i katechetów. Podzieliły los dziesiątków podobnych opracowań, które w Polsce w tamtych czasach były dostępne jedynie w maszynopisie⁶. Nigdy nie zostały wydane drukiem.

Dorobek naukowy Księdza Biskupa jest bogaty. Jak wynika z opublikowanej w niniejszym tomie bibliografii, obejmuje on 11 pozycji książkowych, 98 artykułów w pracach zbiorowych i w czasopismach naukowych, 81 artykułów naukowych w różnych czasopismach. Jest ponadto autorem 117 artykułów popularnonaukowych i 253 artykułów publicystycznych. Do publicystyki zaliczyć należy także 100 wywiadów prasowych w 47 czasopismach. Publikacje te w większości poświęcone są problematyce mediów.

Dwa główne nurty należy wyodrębnić w twórczości naukowej biskupa Adama Lepy – nurt socjologiczny i nurt pedagogiczny. Pierwszy z nich stanowił przygotowanie do podjęcia pogłębionych studiów nad problematyką wychowania do mediów.

⁴ A. Lepa, *Wychowanie w rodzinie a przestępczość młodzieży*, w: *Działalność naukowa Wydziału Teologicznego*, red. J. Nosowski, Warszawa 1969, s. 296–300.

⁵ A. Lepa, *Katecheta wobec audiowizji*, „Wiadomości Diecezjalne Łódzkie”, 1969, nr 2, s. 162–167.

⁶ A. Lepa, *Katecheta i film. Materiały pomocnicze*, Łódź, 1969, ss. 51. (maszynopis). Zob. tenże, *Pedagogika mass mediów*, Łódź 2007, s. 16.

Nurt socjologiczny w badaniach naukowych Księdza Biskupa zrodził się w związku z wykładami, jakie w 1975 r. podjął w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi na temat mediów. Wprawdzie wykładany przedmiot nosił tytuł *pedagogika mass mediów*, to jednak oprócz zagadnień ściśle związanych z wychowaniem do mediów, podejmował problemy, które wtedy w sposób szczególny nurtowały aktywną część społeczeństwa. Należy przypomnieć, że żyliśmy w państwie totalitarnym, w którym media były własnością rządzącej partii komunistycznej. Katolickie media stanowiły wartość śladową i przewidziane były do całkowitej likwidacji. Szanse przetrwania miały te czasopisma, które za cenę daleko idących ustępstw mogły liczyć na działalność mocno przez władze ograniczoną i ściśle kontrolowaną. Wszystkie media były podporządkowane bezwzględnej cenzurze. Ponadto, najważniejszą funkcją „mediów oficjalnych” była funkcja propagandowa, która swoim zasięgiem miała obejmować wszystkie sektory życia obywateli, również kulturę i wychowanie. Bezkarne stosowano wszystkie możliwe metody manipulowania społeczeństwem. Również publikacje poświęcone propagandzie i manipulacji były przeniknięte tymi działaniami. To wszystko wyjaśnia fakt, że już w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych ukazują się publikacje Księdza Biskupa na temat propagandy i manipulacji. Zamieszczał je w pracach zbiorowych i w czasopismach⁷. Problematyka ta pojawiała się również w publicystyce⁸.

Z tego czasu pochodzą dwie pozycje książkowe wydane „w nurcie socjologicznym”. Są to: *Świat propagandy* i *Świat manipulacji*⁹. Przedmiotem refleksji naukowej i publicystycznej stały się również takie zjawiska, jak mity współczesne, stereotypy, zagrożona tożsamość Polaków, propaganda szeptana, patriotyzm w mediach. Ksiądz Biskup podjął również próbę socjologicznej refleksji nad obrazem, w związku z narastającą „cywilizacją obrazu” i wyraźną dominacją obrazu w kulturze współczesnej¹⁰. Tematem, który w tym nurcie wyraźnie daje znać o sobie, jest relacja do sprawowania władzy mediów w państwie i poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, jaką one są władzą – czwartą czy pierwszą¹¹.

⁷ Np. A. Lepa, *Media masowe nośnikiem manipulacji*, w: *Człowiek w zagrożeniu*, red. M. Miller, Łódź 1991, s. 45–47; tenże, *Manipulowanie człowiekiem jako problem współczesnej pedagogii*, „Ethos”, 1992, nr 1, s. 77–87; tenże, *Katecheta i świat manipulacji*, „Katecheta”, 1995, nr 2, s. 65–70; tenże, *Manipulacja w propagandzie antykościelnej i jej rzeczywiste cele*, „Wiadomości Archidiecezjalne Łódzkie”, 1995, nr 6, s. 246–253.

⁸ Np. A. Lepa, *Anatomia manipulowania*, „Niedziela”, 1990, nr 46; tenże, *przeciwstawiać się manipulacji*, „Ład”, 1992, nr 34.

⁹ A. Lepa, *Świat propagandy*, Częstochowa 1994; tenże, *Świat manipulacji*, Częstochowa 1995.

¹⁰ Np. A. Lepa, *Uwięzienie słowa czy ekspansja obrazu?*, „Ethos”, 1993, nr 4, s. 20–35; tenże, *Magia obrazu*, „Łódzkie Studia Teologiczne”, 1997, t. 6, s. 263–276.

¹¹ Np. A. Lepa, *Media – czwarta władza, czy służba człowiekowi?*, „Łódzkie Studia Teologiczne”, 2000, t. 9, s. 171–180; tenże, *Media są już pierwszą władzą*, „Głos”, 2000, nr 5 (wywiad, red. M. Gugulski, J. Marciniak); tenże, *Czwarta władza: mit czy rzeczywistość? Narodziny mediokracji*, w: *Mediokracja w Polsce*, red. I. Skubiś, Częstochowa 2008, s. 9–21.

Charakter socjologiczny wykazują również te prace, które są rezultatem refleksji nad stanem mediów w Polsce, zwłaszcza zaś nad prasą katolicką. Szczególne znaczenie wykazuje tu *Katalog prasy katolickiej w Polsce*, pierwsza tego typu publikacja po II wojnie światowej, prezentująca stan tej prasy na 31 stycznia 1994 r.¹². Publikacje analizujące kondycję prasy katolickiej rzucają światło na uwarunkowania, w jakich przyszło tej prasie działać po 1989 r., m.in. pod wpływem postaw i reakcji społeczeństwa posttotalitarnego¹³. Na tym obszarze refleksji należy umieścić również te publikacje, które wskazują na nowe wyzwania, stojące przed społeczeństwem, np. proces integracji Europy¹⁴.

W problematykę socjologiczną wpisują się także prace poświęcone społeczeństwu informacji i komunikacji oraz łaadowi medialnemu w państwie. Refleksja nad tymi zagadnieniami ma znaczenie praktyczne, gdyż dotyczy spraw fundamentalnych w funkcjonowaniu mediów¹⁵.

Nurt pedagogiczny jest w twórczości biskupa Adama Lepy związany ściśle z jego specjalizacją naukową i z wykładami, jakie podjął w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi na temat mediów. Słuchacze byli informowani, że nie będzie wykładana filmologia czy prasoznawstwo, ani też historia mediów, lecz właśnie pedagogika mediów. W taki sposób założono „wykłady o mediach”, ponieważ w ramach studiów alumni przygotowują się do posługi duszpasterskiej i katechetycznej, przeto wykłady te powinny mieć charakter pedagogizacji. Wszak w przyszłości absolwenci seminarium mają uczyć innych (dzieci, młodzież, a także rodziców i nauczycieli) jak wychowywać do mediów. Równolegle z wykładami Ksiądz Biskup prowadził seminarium, na którym przygotowywane były prace dyplomowe i magisterskie z pedagogiki i psychologii mediów. Wykonano ich pod kierunkiem Księdza Biskupa 60.

Pierwsze prace podejmujące aspekt pedagogiczny w refleksji nad mediami ukazywały się głównie w dwóch czasopismach – w miesięczniku „Wiadomości Diecezjalne Łódzkie”¹⁶ oraz w kwartalniku „Katecheta”¹⁷. Wcześniej, przedmio-

¹² A. Lepa, *Katalog prasy katolickiej w Polsce*, Łódź 1994.

¹³ Np. A. Lepa, *Katolickie mass media w społeczeństwie posttotalitarnym*, w: *Na przełomie stuleci*, red. M. Piotrowski, Lublin 1997, s. 557–574; tenże, *Media katolickie w dekadzie przemian*, w: *Katolicka myśl społeczna u progu II tysiąclecia*, red. J. Wojciechowski, Łódź 2002, s. 125–145.

¹⁴ A. Lepa, *Mass media w procesie integracji Europy*, w: *Niepokojąca współczesność*, red. A. Miszańska, K. Kowalewicz, Łódź 2001, s. 289–303; tenże, *Dusza jednoczącej się Europy wyzwaniem dla Kościoła*, w: *Chrześcijańska Europa*, red. S. Urbański, Warszawa 2003, s. 111–115.

¹⁵ Np. A. Lepa, *Logosfera a ład medialny*, „Łódzkie Studia Teologiczne”, 2007, t. 16, s. 139–149; tenże, *Ład medialny a społeczeństwo informacji*, w: *Kultura – Media – Społeczeństwo*, red. D. Wadowski, Lublin 2007, s. 275–290.

¹⁶ Np. A. Lepa, *Informacja społeczna w praktyce wychowania chrześcijańskiego*, „Wiadomości Diecezjalne Łódzkie”, 1981, nr 3–4, s. 66–75; tenże, *Wychowywać do audiowizji*, „Wiadomości Diecezjalne Łódzkie”, 1986, nr 7–8, s. 154–161;

¹⁷ Np. A. Lepa, *Katecheza przekazu społecznego*, „Katecheta”, 1981, nr 5, s. 193–200; tenże, *Katecheta i świat stereotypów*, „Katecheta”, 1985, nr 1, s. 3–12.

tem refleksji naukowej była problematyka rodziny. Nadmienić należy, że równoległe z wymienionymi przykładowo tekstami ukazały się artykuły o charakterze publicystycznym i udzielane wywiady prasowe¹⁸.

Swoje liczne rozprawy i artykuły publikuje Ksiądz Biskup w takich czasopi-smach, jak: „Katecheta”, „Ethos”, „Łódzkie Studia Teologiczne”, „Paedagogia Christiana”, „Cywilizacja”, „Annales”¹⁹. Opracowania na temat wychowania do mediów zamieszcza też w wielu pracach zbiorowych. Podejmuje w nich takie zagadnienia, jak wpływ mediów na osobowość odbiorców, rola postaw w odbiorze mediów, ich znaczenie w poczuciu tożsamości narodowej i w kulturze narodowej czy w wychowaniu do patriotyzmu. Szczególne miejsce w jego pedagogicznej refleksji nad mediami zajmuje stosunek ludzi mediów do zasad etycznych²⁰.

Aspekt pedagogiczny zawierają również artykuły poświęcone relacji media – rodzina²¹.

Na uwagę zasługuje też działalność Księdza Biskupa na polu popularyzacji wiedzy o wychowaniu do mediów. Widać to w licznych wywiadach, których udziela prasie, radiu i telewizji. Wypowiada się w mediach publicznych (Polskie Radio i Telewizja Polska) oraz w mediach katolickich (Radio Maryja, Radio Plus, Radio Vox, Radio Niepokalanów, Telewizja Trwam, Telewizja Puls). Wypowiedzi na temat mediów wygłaszał też wielokrotnie w Radio Watykańskim.

Artykuły na temat pedagogiki mediów publikował Ksiądz Biskup także w wydawnictwach encyklopedycznych²².

Szczególną formą upowszechniania wiedzy o mediach, a przede wszystkim o katolickiej koncepcji wychowania do nich, jest publicystyka biskupa

¹⁸ Np. A. Lepa, *Środki społecznego przekazu: zagrożenie czy szansa rozwoju?*, „Biblioteka Kaznodziejska”, 1979, nr 2–3, s. 131–135; tenże, *Oliwa do rany*, „Przegląd Tygodniowy”, 1990, nr 51/52 (wywiad, red. K. Spychalski); tenże, *Pedagogika mediów*, „Niedziela”, 1991, nr 37.

¹⁹ Np. A. Lepa, *Logosfera*, „Łódzkie Studia Teologiczne”, 1995, t. 4, s. 197–202; tenże, *Funkcja postaw w wychowaniu do mediów*, „Paedagogia Christiana”, 2000, nr 1, s. 95–99; tenże, *O cywilizacji obrazu*, „Cywilizacja”, 2004, nr 9, s. 27–33.

²⁰ Zob. np. A. Lepa, *Mass media – niezależność czy odpowiedzialność?* w: *Dziennikarski etos. Z wybranych zagadnień deontologii dziennikarskiej*, red. Z. Kobylińska, R. D. Grabowski, Olsztyn 1996, s. 102–116; tenże, *Mass media i postawy człowieka*, w: *W trosce o kulturę*, red. B. Bejze, Warszawa 1996, s. 197–210; tenże, *Media w służbie tożsamości Polaków*, w: *Media a tradycja*, red. P.K. Kutty, Lublin 1998, s. 17–39; tenże, *Media a kultura narodowa*, w: *Media i kultura*, red. A. Kobyliński, Płock 2002, s. 17–33; tenże *Media audiowizualne i rozwój moralny*, w: *Media audiowizualne w zwierciadle społecznym*, red. J. Szafraniec, Warszawa 1999, s. 12–19; tenże, *O patriotyzmie w mediach*, w: *Wychowanie moralne w szkole katolickiej*, red. A. J. Sowiński, A. Dyner, Szczecin 2003, s. 189–197.

²¹ Zob. np. A. Lepa, *Współczesny obraz rodziny w mass mediach*, w: *Rodzina na przełomie wieków*, red. K. Majdański, Łomianki 2000, s. 191–207; tenże, *Obraz kobiety w polskiej prasie*, w: *Rodzina. Dziecko. Media*, red. L. Dyczewski, Lublin 2005, s. 219–234; tenże, *Obraz rodziny w mediach*, w: *Rodzina w świetle psychologii pastoralnej*, red. B. J. Sowiński, Łódź 2007, s. 11–17.

²² Np. *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Lublin 2006, s. 469–471; *Leksykon pedagogiki religii*, red. C. Rogowski, Warszawa 2007, s. 537–540.

Adama Lepy²³. Aktualne problemy związane z mediami porusza na łamach prasy lokalnej i ogólnopolskiej (np. „Dziennik Łódzki”, „Słowo”, „Życie”, „Rzeczpospolita”, „Nasz Dziennik”, „Niedziela”, „Ład”, „Kalejdoskop”, „Inspiracje”).

W ramach działalności popularyzatorskiej Ksiądz Biskup od 1994 r. zamieszcza artykuły na temat mediów w aspekcie pedagogiki na łamach wydawanego we Włocławku *Kalendarza rolników*. W ostatnich latach Kalendarz ten ukazuje się także w wersji przeznaczonej dla środowisk miejskich²⁴.

Wyrazem dużego zainteresowania poruszaną przez Księdza Biskupa problematyką są przedruki jego artykułów. 67 tekstów przedrukowano w 49 różnych czasopismach i innych wydawnictwach. Dodać należy, że swoje artykuły opublikował w 23. czasopismach naukowych i w 53. innych tytułach prasowych (wyłączając 8 miesięczników diecezjalnych ze względu na ich specyfikę).

Refleksji pedagogicznej nad mediami poświęcił biskup Adam Lepa większość pozycji książkowych. Dała im początek *Pedagogika mass mediów*, wydana w 1998 r.²⁵. Obecnie przygotowywane jest jej czwarte wydanie. Jak wcześniej nadmieniono, jest pierwszą w Polsce publikacją na temat pedagogiki mediów. Stała się podręcznikiem, z którego korzystają studenci na studiach pedagogicznych, socjologicznych, teologicznych, a także na europeistyce, politologii i dziennikarstwie. Stanowi rezultat wykładów, jakie Autor prowadził w zakresie pedagogiki mediów w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi. O dużym zainteresowaniu książką świadczy m.in. fakt, że dość długo utrzymywała się na liście 20 naukowych bestsellerów w edycji „Bibliofila”.

Dwie kolejne książki powstały jako rezultat wykładów, które Autor prowadził w Podyplomowym Studium Komunikowania Społecznego i Dziennikarstwa KUL. Są to *Mity i obrazy* oraz *Media a postawy*²⁶. Pierwsza z nich przybliża problematykę związaną z dominacją obrazu we współczesnej kulturze oraz daje zarys nowej mitologii. Druga zaś pogłębia wiedzę na temat postaw związanych z funkcjonowaniem mediów, wyłożoną w *Pedagogice mass mediów*.

Obszerną monografię stanowi *Funkcja logosfery w wychowywaniu do mediów*²⁷. Naukowa refleksja nad mediami doprowadziła Księdza Biskupa do studiów nad najważniejszymi warstwami mediosfery człowieka. Punktem wyjścia była analiza ikonosfery, prowadząca do „odkrycia” innych warstw – logosfery, sonosfery i galenosfery. Studia nad zjawiskiem dominacji obrazu w kulturze współczesnej prowadziły m.in. do postawienia pytania o prawidłową relację mię-

²³ Zob. np. A. Lepa, *Pedagogika mediów*, „Niedziela”, 1991, nr 37; tenże, *Bądź apostołem prasy katolickiej!*, „Ziarna”, 1992, nr 9, s. 38–39; tenże, *Antypedagogia mediów*, „Nasz Dziennik” z 16–17 IX 2006.

²⁴ Zob. np. A. Lepa, *Rodzina miejscem wychowania do mediów*, w: *Kalendarz 2001*, red. E. Marciniak, Włocławek 2000, s. 70–73.

²⁵ A. Lepa, *Pedagogika mass mediów*, Łódź 1998.

²⁶ A. Lepa, *Mity i obrazy*, Łódź 1999; tenże, *Media a postawy*, Łódź 2001.

²⁷ A. Lepa, *Funkcja logosfery w wychowywaniu do mediów*, Łódź 2003.

dzy logosferą a ikonosferą. Czy mają się one wykluczać (relacja alternatywna), czy też uzupełniać (relacja komplementarna)? W tych dwóch możliwych rozwiązaniach stwierdzono niebagatelną rolę sonosfery i galenosfery, będących czynnikami, które rozstrzygają w danym środowisku o dominującej roli logosfery albo ikonosfery.

Pracując nad teorią logosfery, wprowadził Ksiądz Biskup do nauki o mediach nowe terminy. Jednym z nich jest „logosfera” jako środowisko słowa. Inne terminy wprowadzone do języka naukowego w Polsce to „mediosfera” (środowisko mediów), „galenosfera” (środowisko ciszy) czy „uzurpowane funkcje mediów”²⁸. Postulując opracowanie właściwych narzędzi badawczych w odniesieniu do logosfery i mediosfery w życiu współczesnego człowieka, sugerował posługiwanie się odpowiednio opracowanym „logogramem” i „mediogramem”²⁹.

Jak wynika z licznych wypowiedzi biskupa Adama Lepy, z logosferą powinno się wiązać pomyślne realizowanie ważnych zadań, takich np., jak: wychowanie do mediów, tworzenie społeczeństwa komunikacji czy twórcze uczestnictwo w kulturze masowej³⁰.

Problematykę odbioru telewizji podjął biskup Adam Lepa w książce *Telewizja w rodzinie*. Zjawisko nieprawidłowego korzystania tego medium, a w szczególności rosnące szeregi młodzieży uzależnionej od telewizji, zdecydowały o jej wydaniu. Przygotował ją przede wszystkim z myślą o rodzicach i nauczycielach. We wstępie Autor wyjaśnia: „Książka jest próbą odpowiedzi na pytanie, co wynika z faktu, że w rodzinie znajduje się telewizor, którego wpływ na domowników przekracza najśmielsze wyobrażenia zarówno jego użytkowników, jak i doświadczonych specjalistów w dziedzinie mediów”³¹. Książka ma charakter praktycznego przewodnika w zakresie wychowania do telewizji. Publikacja *O mediach i logosferze* jest popularnym ujęciem problematyki mediów, ze szczególnym podkreśleniem roli logosfery.

Przedstawiona w ogólnym zarysie sylwetka biskupa Adama Lepy, uwzględnia w sposób szczególny dwa obszary jego zaangażowania i zainteresowań

– posługę duszpasterską i pracę naukową. Jest to niezbędne do dalszej lektury niniejszego tomu „Łódzkich Studiów Teologicznych”, a być może również do refleksji w związku z rocznicami, które Ksiądz Biskup obchodzi lub będzie przeżywał, tzn.: 20-lecie sakry biskupiej, 30-lecie pracy w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi, a w 2009 r. – 40-lecie pracy naukowej i 70. rocznicę urodzin.

²⁸ T. Goban-Klas, *Cywilizacja medialna*, Warszawa 2005, s. 42; A. Lepa, *Czwarta władza: mit czy rzeczywistość? Narodziny mediokracji...*, s. 16–20.

²⁹ A. Lepa, *Funkcja logosfery...*, s. 104–111.

³⁰ Zob. np. A. Lepa, *Logosfera a etyka społeczeństwa komunikacji*, „Annales”, t. 11, nr 2, s. 133–144.

³¹ A. Lepa, *Telewizja w rodzinie*, Częstochowa 2008, s. 5–6.